

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 346

Finanse publiczne

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Michał Sosnowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: K. Halina Kocur
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-477-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Tendencje zmian dochodów budżetu państwa w latach 2000-2012	11
Joanna Działo: Ewolucja ilościowych reguł fiskalnych w Unii Europejskiej w okresie kryzysu gospodarczego	25
Romana Głowicka-Wołoszyn, Feliks Wysocki: Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne samodzielności finansowej gmin województwa wielkopolskiego	34
Mateusz Halka: Poprawa efektywności zamówień publicznych a sektor MSP	45
Tomasz Holeccki, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Karolina Sobczyk, Katarzyna Lar, Michał Wróblewski: Współpraca samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w obszarze ochrony zdrowia	53
Małgorzata M. Hybka: Transfery i finansowe instrumenty hybrydowe – komponenty agresywnej strategii podatkowej?.....	62
Agnieszka Jachowicz: Project realization in local self-government units after accession to the European Union	73
Aleksandra Jurkowska: Czynniki determinujące wycenę kontraktów CDS wystawianych na dług rządowy na świecie i w Polsce	81
Dorota Kawiorska: Kryzys zadłużenia jako stymulator reform w systemach ochrony zdrowia państw członkowskich Unii Europejskiej.....	92
Elwira Leśna-Wierszołowicz: Rozwój rynku pracowniczych programów emerytalnych w Polsce	103
Danuta Mierzwa, Magdalena Matkowska: Transmisja negatywnych zjawisk kryzysu finansowego na gospodarkę Polski.....	113
Danuta Miłaszewicz: Dążenie do stabilności fiskalnej na przykładzie polskiej gospodarki	124
Magdalena Miszczuk: Makroekonomiczne uwarunkowania sytuacji finansowej gmin.....	133
Katarzyna Owsiak: Problem efektywności wydatków jednostek samorządu terytorialnego.....	142
Monika Pasternak-Malicka: Sytuacja na rynku pracy młodych osób i jej wpływ na podejmowanie pracy nielegalnej.....	151
Paweł Piątkowski: Wybrane konsekwencje kryzysu zadłużeniowego w Unii Europejskiej w obszarze długu publicznego.....	166

Elwira Pindyk: Podatek od nieruchomości jako źródło dochodów a rozwój gminy	181
Wojciech Piontek: Opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Zagadnienia teoretyczne i prawne	192
Adriana Politaj: Wpływ pomocy publicznej na sytuację na rynku pracy w krajach Unii Europejskiej	204
Halina Rechul: Część oświatowa subwencji ogólnej jako podstawowe źródło finansowania wydatków na oświatę jednostek samorządu terytorialnego w Polsce	215
Magdalena Rękas: Tax instruments as an element of pro-family policy in France and in Poland	224
Alicja Sekuła: Analiza dochodów z udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w gminach województwa pomorskiego	235
Przemysław Siudak: Rola specjalnych stref ekonomicznych w przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na teren Polski	246
Michał Sosnowski: Sprawność fiskalna podatków pośrednich	257
Joanna Spychała: Zadłużenie publiczne i wzrost gospodarczy w unii gospodarczej i walutowej w latach 2006-2013	270
Marcin Spychała: Zmiany w strukturze pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorstwom po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej	279
Edyta Sygut: Podatki i opłaty lokalne jako źródła dochodów gmin na przykładzie województwa śląskiego	289
Maciej Szczepkowski: Zasadność opodatkowania majątku	299
Tomasz Śmietanka: Budżet gmin Grójec, Koźienice, Szydłowiec w latach 2003-2012 jako instrument równoważenia rozwoju lokalnego	312
Radosław Witczak: Ocena nieprawidłowości w zastosowaniu metod szacowania podstawy opodatkowania dochodu w świetle orzeczeń NSA w 2013 r.	327
Iwona Wojciechowska-Toruńska: Fiscal discipline in a Muslim country – a case of Turkey	337
Dorota Wyszowska, Marzanna Poniatowicz: Wpływ systemu wyrównywania dochodów na możliwości inwestycyjne gmin w Polsce	347
Adam Wyszowski: Preferencje podatkowe jako funkcja obciążeń podatkowych	359
Jolanta Zawora: Sytuacja dochodowa samorządów gminnych w Polsce	368
Arkadiusz Żabiński: Znaczenie ulg podatkowych w procesie zwiększania wydatków badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw	377

Summaries

Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Changes in the government budget revenues in 2000-2012	24
---	----

Joanna Działo: Evolution of numerical fiscal rules in the European Union in the period of economic crisis.....	33
Romana Głowicka-Woloszyn, Feliks Wysocki: Socio-economic background of financial self-sufficiency of Greater Poland communes	44
Mateusz Halka: Improving the efficiency of public procurement and SME sector.....	52
Tomasz Holeccki, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Karolina Sobczyk, Katarzyna Lar, Michał Wróblewski: Cooperation of local government with social economy entities in the area of healthcare	61
Malgorzata M. Hybka: Hybrid transfers and financial instruments – aggressive tax strategy components?	72
Agnieszka Jachowicz: Realizacja projektów inwestycyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego po akcesji do Unii Europejskiej	80
Aleksandra Jurkowska: The determinants of the sovereign CDS pricing on the global market and in Poland	91
Dorota Kawiorska: The financial crisis as a stimulator of reforms in the health systems of Member States of the European Union	102
Elwira Leśna-Wierszolicz: The development of employee pension programs market in Poland	112
Danuta Mierzwa, Magdalena Matkowska: Transmission of negative phenomena of financial crisis on the Polish economy.....	123
Danuta Miłaszewicz: Pursuing fiscal sustainability on the example of the Polish economy.....	132
Magdalena Miszczuk: Macroeconomic conditions of the financial situation of local governments.....	141
Katarzyna Owsiak: Problem of the effectiveness of expenditure of local governments.....	150
Monika Pasternak-Malicka: The impact of the labor market on young people and their willingness to take up illegal employment.....	165
Paweł Piątkowski: Selected consequences of debt crisis in the European Union in the area of public debt	180
Elwira Pindyk: Property tax as a source of income vs. municipality development	191
Wojciech Piontek: The fee for municipal waste management. Theoretical and legal issues	203
Adriana Politaj: State aid for employment vs. a situation on the labour market in the European Union	214
Halina Rechul: The educational component of the general subsidy as the main source of financial funding that local government units have for educational expenditures	223
Magdalena Rekas: Instrumenty podatkowe jako element polityki rodzinnej we Francji i Polsce.....	234

Alicja Sekuła: Analysis of revenue from shares in the personal income tax in the municipalities of Pomeranian Voivodeship.....	245
Przemysław Siudak: The role of special economic zones in attracting direct foreign investments to Poland	256
Michał Sosnowski: Fiscal efficiency of indirect taxes	269
Joanna Spychała: Public debt and economic growth in the Economic and Monetary Union in the period 2006-2013	278
Marcin Spychała: Changes in the structure of state aid after Poland's accession to the European Union	288
Edyta Sygut: Local taxes and fees as a source of revenue of communes on the example of the Silesian Voivodeship	298
Maciej Szczepkowski: Legitimacy of property taxation	311
Tomasz Śmietanka: The budget of Kożenice, Grojec, Szydłowiec communes in the years 2003-2012 as an instrument of sustainable development on the local level.....	326
Radosław Witzak: Evaluation of the incorrectness of estimating of tax base in income taxes in the verdicts of Supreme Administrative Court in 2013	336
Iwona Wojciechowska-Toruńska: Dyscyplina fiskalna w kraju muzułmańskim – przykład Turcji	346
Dorota Wyszowska, Marianna Poniawicz: System of revenue equalization and investment possibilities of communities in Poland	358
Adam Wyszowski: Tax expenditures as a function of burdens of taxation... ..	367
Jolanta Zawora: The income situation of local governments in Poland.....	376
Arkadiusz Żabiński: The importance of tax concessions in the process of increasing the research-development expenditure-in enterprises	389

Przemysław Siudak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: przemyslaw.siudak@ue.wroc.pl

ROLA SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH W PRZYCIĄGANIU BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH NA TEREN POLSKI

Streszczenie: Na koniec 2011 r. tereny objęte statusem specjalnych stref ekonomicznych zlokalizowane były na obszarze niemal 350 miejscowości. Tak szerokie rozpowszechnienie stref w Polsce jest równoznaczne z odejściem od ich pierwotnej idei. Zostały one przekształcone z głównego narzędzia wspierania rozwoju regionalnego w istotny instrument wspierania inwestycji. Od początku swojego funkcjonowania strefy miały znaczny udział w absorpcji inwestycji realizowanych w kraju przez kapitał obcy. Celem artykułu jest zaprezentowanie zmieniającej się roli specjalnych stref ekonomicznych w przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 2005-2011. Ponadto porównano i omówiono w nim zmiany wielkości inwestycji poczynionych w każdej z czternastu specjalnych stref ekonomicznych funkcjonujących w Polsce z uwzględnieniem firm, które decydowały o wzrostach nakładów w poszczególnych strefach. Wskazano także główne przyczyny malejącej roli stref w przyciąganiu kapitału zagranicznego.

Słowa kluczowe: specjalna strefa ekonomiczna, bezpośrednie inwestycje zagraniczne.

DOI: 10.15611/pn.2014.346.23

1. Wstęp

Ustawa z 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych wskazuje w art. 3, że powołanie specjalnej strefy ekonomicznej ma służyć przyspieszeniu rozwoju gospodarczego części terytorium kraju, w szczególności przez realizację jednego z następujących celów:

- rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej;
- rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w gospodarce narodowej;
- rozwój eksportu;
- zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług;
- zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury;

- tworzenie nowych miejsc pracy;
- zagospodarowanie niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

Takie sformułowanie celów stawianych przed specjalnymi strefami ekonomicznymi (SSE) sugeruje, że powinny one z jednej strony być instrumentem realizacji polityki przemysłowej w zakresie rozwoju określonych branż przemysłowych, transferu nowoczesnych technologii oraz wspierania produkcji proeksportowej, z drugiej zaś istotnym instrumentem polityki regionalnej. Nakłady inwestycyjne poniesione przez inwestorów zagranicznych w obszarach stref, które na koniec grudnia 2011 r. osiągnęły poziom prawie 65,5 mld zł, uzasadniają potrzebę traktowania SSE także jako istotnego instrumentu służącego przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na teren Polski.

Powodem ograniczenia do lat 2004-2011 horyzontu czasowego analizy kształtowania się nakładów inwestycyjnych poniesionych przez inwestorów zagranicznych w obszarach SSE na tle poziomu wszystkich bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które napłynęły do Polski, jest brak danych dotyczących struktury pochodzenia kapitału zainwestowanego w strefach przed rokiem 2004. Także dlatego, aby zachować odpowiednią symetrię, zagadnienia towarzyszące, związane z problematyką SSE, będą koncentrować się na analogicznym okresie, tj. latach 2004-2011.

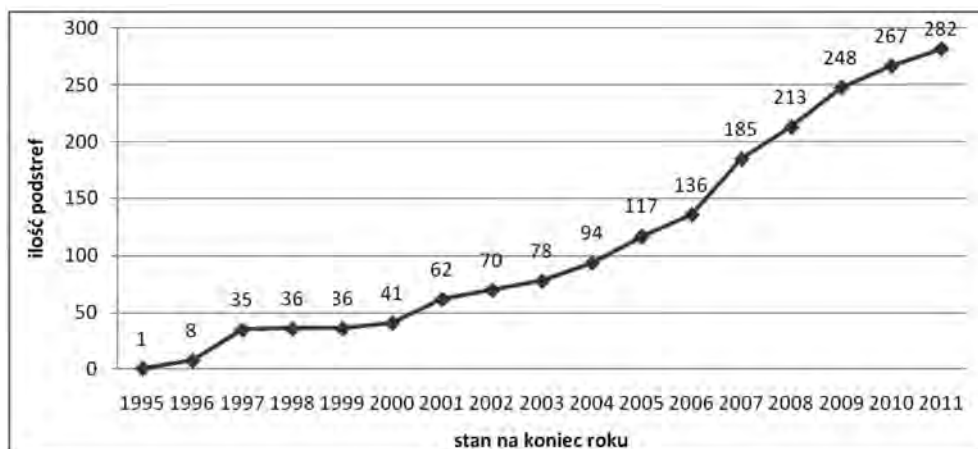
2. Polskie specjalne strefy ekonomiczne

W latach 1995-1997 zostało utworzonych w Polsce 17 specjalnych stref ekonomicznych, ale funkcjonowanie rozpoczęło 15. W 2001 r. zostały zlikwidowane dwie strefy ze względu na brak zainteresowania inwestowaniem w nich przez inwestorów. W tym samym roku zostały połączone dwie inne strefy. Obecnie funkcjonuje 14 SSE.

Łączna powierzchnia wszystkich stref na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosiła 15 045,79 ha. W stosunku do roku 2010 wzrosła o blisko 939 ha. W 2011 r. granice stref zmieniane były jedenastokrotnie.

Cechą charakterystyczną polskich SSE jest ich znaczne rozproszenie geograficzne. Na dzień 31 grudnia 2011 r. strefy znajdowały się na terenie 143 miast i 203 gmin. Pierwotnie do roku 1998, kiedy to utworzono wszystkie funkcjonujące strefy, posiadały one łącznie 36 podstref powstałych wraz z ustanowieniem SSE. Wtedy wydawało się to rozwiązaniem optymalnym. Dlatego też w 1999 r. nie powstała żadna nowa podstrefa. Bardzo wcześnie okazało się jednak, że to inwestor dyktuje warunki lokalizacyjne, stąd też od roku 2000 następował nieustanny przyrost ilości podstref. Proces ten zobrazowano na wykresie (rys. 1).

Przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych do końca 2011 r. stworzyli łącznie prawie 183 tys. nowych miejsc pracy, czyli wraz z miejscami utrzymanymi zapewniają ich łącznie 241,6 tys.

Rys. 1. Roczny przyrost liczby podstref (narastająco)

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie poszczególnych specjalnych stref ekonomicznych z lat 1995-2011.

3. Nakłady inwestycyjne w specjalnych strefach ekonomicznych

Do końca 2011 r. przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych ponieśli nakłady inwestycyjne w wysokości 79 670,1 mld zł. Największy udział w tej kwocie mają Katowicka SSE (22,8%), Wałbrzyska SSE (16,5%) i Łódzka SSE (11,3%). Wielkości nakładów inwestycyjnych oraz ich dynamikę w poszczególnych strefach zaprezentowano w tabeli 1.

W stosunku do roku 2010 nastąpił wzrost nakładów inwestycyjnych o 8,8%. Było to jednak mniej o 1,2% w porównaniu z relacją 2010/2009, kiedy to wzrost ten wyniósł 10%.

Relacje z lat 2009/2008 i 2008/2007 były jeszcze wyższe, bo wynosiły odpowiednio 117,4 i 123. Analizując dynamikę w poszczególnych strefach, można zauważyć duże różnice. Trudno było jednak oczekiwać równomiernej tendencji wzrostowej, ponieważ napływ inwestorów nie był systematyczny. Wystarczyła jedna duża inwestycja, szczególnie w początkowych latach funkcjonowania danej strefy, aby dynamika nakładów w danym roku znacznie przyspieszyła. W roku 2006 korzystnie pod względem dynamiki nakładów inwestycyjnych wyróżniała się Słupska SSE, która wzrost o ponad 380% zawdzięcza inwestycji Kronospan Polska Sp. z o.o., a także Warmińsko-Mazurska SSE, gdzie nakłady poniesione przez Michelin Polska S.A. wyniosły wówczas 648 mln zł, i Tarnobrzeska SSE, zawdzięczająca duży przyrost inwestycji LG Philips LCD Poland Sp. z o.o. w Kobierzycach, która zainwestowała w omawianym okresie 550 mln zł [*Informacja o realizacji ustawy...* 2007, s. 12-13].

Tabela 1. Nakłady inwestycyjne w poszczególnych SSE (w mln zł) poniesione w latach 2004-2011

Strefa*	Rok							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nakłady inwestycyjne (w mln zł) – stan na koniec roku								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
KSSEMP	318,8	606,0	1 000,8	1 216,0	1 332,9	1 436,2	1 551,1	1 667,2
KSSE	6 631,9	7 713,9	10 197,2	11 760,1	13 843,7	16 025,3	16 869,6	18 154,6
K-SSSE	784,3	1 039,3	1 500,2	2 450,4	3 125,1	3 332,7	3 786,3	4 215,5
KPT	395,4	463,1	481,8	1 025,7	1 243,1	1 564,1	1 655,7	1 773,8
LSSE	2 346,5	2 780,5	3 125,6	3 625,7	4 024,0	4 257,6	4 568,8	4 889,0
ŁSSE	1 191,7	2 061,8	3 008,5	3 896,0	5 801,1	7 163,8	8 184,8	9 033,1
MSSE	2 240,5	2 363,2	2 804,3	3 113,6	3 781,9	4 177,1	4 690,3	5 097,0
PSSE	1 126,5	1 428,8	1 730,6	2 648,7	3 701,8	5 910,1	6 727,4	7 298,9
ŚSSE	108,1	135,6	517,3	615,8	728,3	769,1	963,6	1 106,5
St SSE	292,0	372,5	593,9	740,0	980,2	1 260,2	1 528,9	1 621,0
SSSE	399,9	478,1	630,3	1 001,1	1 341,4	1 376,5	1 474,9	1 596,7
TSSE	708,3	1 070,5	2 394,2	4 129,4	4 733,0	5 459,4	6 081,4	6 792,9
WSSE	3 263,3	4 596,5	5 872,1	7 855,2	9 626,7	11 219,8	12 105,4	13 095,0
W-MSSE	120,0	597,2	1 573,6	2 007,6	2 442,5	2 637,8	3 033,4	3 328,9
Razem	19 927,2	25 707,0	35 430,4	46 085,3	56 705,7	66 589,7	73 221,6	79 670,1
Struktura nakładów inwestycyjnych (%) – stan na koniec roku								
KSSEMP	1,6	2,4	2,8	2,6	2,4	2,2	2,1	2,1
KSSE	33,3	30,0	28,8	25,5	24,4	24,1	23,0	22,8
K-SSSE	3,9	4,0	4,2	5,3	5,5	5,0	5,2	5,3
KPT	2,0	1,8	1,4	2,2	2,2	2,3	2,3	2,2
LSSE	11,8	10,8	8,8	7,9	7,1	6,4	6,3	6,1
ŁSSE	6,0	8,0	8,5	8,5	10,2	10,8	11,2	11,3
MSSE	11,2	9,2	7,9	6,8	6,7	6,3	6,4	6,4
PSSE	5,7	5,6	4,9	5,7	6,5	8,9	9,2	9,2
ŚSSE	0,5	0,5	1,5	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4
St SSE	1,5	1,4	1,7	1,6	1,7	1,9	2,1	2,0
SSSE	2,0	1,9	1,8	2,2	2,4	2,1	2,0	2,0
TSSE	3,6	4,2	6,8	9,0	8,3	8,2	8,3	8,5
WSSE	16,4	17,9	16,6	17,0	17,0	16,8	16,5	16,5
W-MSSE	0,6	2,3	4,4	4,4	4,3	4,0	4,1	4,2
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dynamika nakładów inwestycyjnych (rok poprzedni = 100)								
KSSEMP	379,5	190,1	165,1	121,5	109,6	107,8	108,0	107,5

Tabela 1, cd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
KSSE	108,5	116,3	132,2	115,3	117,7	115,8	105,3	107,6
K-SSSE	125,9	132,5	144,3	163,3	127,5	106,6	113,6	111,3
KPT	127,1	117,1	104,0	212,9	121,2	125,8	105,9	107,1
LSSE	116,6	118,5	112,4	116,0	111,0	105,8	107,3	107,0
ŁSSE	160,9	173,0	145,9	129,5	148,9	123,5	114,3	110,4
MSSE	107,0	105,5	118,7	111,0	121,5	110,4	112,3	108,7
PSSE	169,0	126,8	121,1	153,1	139,8	159,7	113,8	108,5
ŚL SSE	132,3	125,4	381,5	119,0	118,3	105,6	125,3	114,8
St SSE	191,1	127,6	159,4	124,6	132,5	128,6	121,3	106,0
SSSE	112,5	119,6	131,8	158,8	134,0	102,6	107,1	108,3
TSSE	141,9	151,1	223,7	172,5	114,6	115,3	111,4	111,7
WSSE	227,6	140,9	127,8	133,8	122,6	116,5	107,9	108,2
W-MSSE	116,8	497,7	263,5	127,6	121,7	108,0	115,0	109,7
Razem	130,5	129,0	137,8	130,1	123,0	117,4	110,0	108,8

* Użyte skróty oznaczają: KSSEMP – Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości, KSSE – Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, Kostrzyńsko-Słubicka SSE, KPT – Krakowski Park Technologiczny, LSSE – Legnicka SSE, ŁSSE – Łódzka SSE, MSSE – Mielecka SSE, PSSE – Pomorska SSE, ŚL SSE – Słupska SSE, St.SSE – Starachowicka SSE, SSSE – Suwalska SSE, TSSE – Tarnobrzaska SSE, WSSE – Wałbrzyska SSE, W-MSSE – Warmińsko-Mazurska SSE.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki zawartych w *Informacjach o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych z lat 2004-2011*.

W 2007 r. na uwagę zasługiwały Krakowski Park Technologiczny, który wzrost inwestycji o 113% zawdzięczał inwestycji MAN Trucks w Niepołomicach (ponad 410 mln zł), oraz następny rok z rządu Tarnobrzaska SSE, gdzie nakłady inwestycyjne poniesione przez LG Philips LCD Poland Sp. z o.o. we wspomnianych Kobierzycach wyniosły 928,3 mln zł, co wtedy stanowiło 22% łącznych inwestycji w strefie. Kostrzyńsko-Słubicka SSE zawdzięczała natomiast duży przyrost inwestycji firmom takim, jak: Stelmet, Homanit Polska, TPV Displays Polska [*Informacja o realizacji ustawy...* 2008, s. 16]. Jeśli chodzi o dynamikę wzrostu inwestycji w 2008 r. wyróżniała się Łódzka SSE, w której wartość inwestycji wzrosła o 49%. Wzrost ten zawdzięczała ona inwestycjom firmy Euroglas Polska, która w analizowanym okresie zainwestowała ponad 290 mln zł, oraz firmom: Procter & Gamble Operations Polska, UMA Investments, Indesit i Gillette Poland International, których inwestycje zwiększyły się o ponad 100 mln zł [*Informacja o realizacji ustawy...* 2009, s. 16]. W roku 2009 na tle sumarycznego przyrostu inwestycji zwraca uwagę Pomorska SSE, w której wartość inwestycji wzrosła o blisko 60% głównie dzięki inwestycjom Bridgestone Stargard, która tylko we wspomnianym 2009 roku zainwestowała po-

nad 745 mln zł, oraz firmie Mondi Świecie, której inwestycje zwiększyły się o blisko 575 mln zł. Znaczący wzrost dynamiki nakładów zanotowano również w strefie starachowickiej – o 28%, głównie za sprawą inwestycji Valdi-Ceramika, Air Liquide Polska i Zakładów Azotowych Puławy, oraz w Krakowskim Parku Technologicznym – o 26%, dzięki projektom Grupy Onet.pl, Ford Care i Jagiellońskiego Centrum Innowacji [*Informacja o realizacji ustawy...* 2010, s. 10].

Zarówno w roku 2010, jak i w 2011 największą dynamikę inwestycji odnotowała Słupska SSE. W 2010 r. wartość inwestycji w tej strefie wzrosła o ponad 25%, głównie dzięki firmie Jeronimo Martins Dystrybucja, która zainwestowała prawie 60 mln zł, natomiast w roku 2011 nakłady inwestycyjne wzrosły prawie o 15%, do czego przyczyniły się przede wszystkim firmy Paula-Trans (28,8 mln zł) i Terplast ABJ Investors (26,5 mln zł).

Dzięki inwestycjom Zakładów Azotowych Puławy, które poniosły nakłady w wysokości 99,2 mln zł, i inwestycji Air Liquide Polska o wartości 76,4 mln zł relatywnie wysoką dynamikę nakładów inwestycyjnych w 2010 r. odnotowała Starachowicka SSE. Inwestycje zwiększyły się w niej o 21%. W tym samym roku łączne nakłady inwestycyjne wzrosły o 15% w Warmińsko-Mazurskiej SSE, głównie dzięki inwestycji w wysokości przekraczającej 310 mln zł zrealizowanej przez firmę Stora Enso Poland.

W roku 2011, oprócz wspomnianej Starachowickiej SSE, wysoką dynamikę inwestycji odnotowano także w Tarnobrzeszkiej SSE. Nakłady inwestycyjne zwiększyły się w tej strefie o blisko 12%, głównie za sprawą spółki Dongseo Display Poland, której nakłady wyniosły 110,4 mln zł, inwestycji LG Electronics Wrocław (103,8 mln zł), Federal-Mogul Gorzyce (89,5 mln zł) oraz LG Display Poland (71,5 mln zł). Wzrost inwestycji przekraczający 10% wystąpił również w Kostrzyńsko-Słubickiej SSE (m.in. dzięki inwestycjom R. Twinning and Company sięgającym 77,3 mln zł i Alumetal Nowa Sól – 51,7 mln zł) oraz Łódzkiej SSE, w dużej mierze za sprawą firmy Gillette Poland International, która zainwestowała 94,1 mln zł oraz Procter and Gamble Operations Polska, której inwestycje wyniosły 87,7 mln zł [*Informacja o realizacji ustawy...* 2012, s. 12].

W 2010 r. największy wzrost inwestycji w wartościach bezwzględnych w porównaniu z 2009 r. miał miejsce w Łódzkiej SSE – o ponad 1 mld zł. Złożyły się na to głównie wydatki poniesione przez następujące firmy: Euroglas Polska (230 mln zł), Ceramika Paradyż (110 mln zł na trzy projekty inwestycyjne), Procter and Gamble Operations Polska (prawie 102 mln zł na inwestycje w Warszawie i Aleksandrowie Łódzkim). Kolejne miejsce pod tym względem w roku 2010 zajmowała Wałbrzyska SSE, w której nakłady inwestycyjne wzrosły o 885,6 mln zł, m.in. dzięki Marcegaglia Poland, Cadbury Wedel, SCA Hygiene Products i 3M Wrocław. W Katowickiej SSE inwestycje wzrosły o 844,3 mln zł, głównie za sprawą inwestycji Fiat Powertrain Technologies Poland, Fabryki Maszyn Górniczych Famur, General Motors Manufacturing oraz Johnson Control Siemianowice, a w Pomorskiej SSE o 817,3 mln zł, gdzie dominującymi inwestorami były następujące firmy: Lafarge Cement, Sharp

Manufacturing Poland, Mondi Świecie oraz Bridgestone Stargard [*Informacja o realizacji ustawy...* 2011, s. 13].

Z kolei w 2011 r. największe inwestycje w wartościach bezwzględnych w porównaniu z 2010 r. zrealizowano w Katowickiej SSE. Wartość tych inwestycji wyniosła prawie 1,3 mld zł. Złożyły się na nie wydatki poniesione przez firmy: Brembo Poland (228,4 mln zł), General Motors Manufacturing Poland (163,1 mln zł) oraz Stolze Częstochowa (105,9 mln zł). Wałbrzyska SSE ze wzrostem nakładów inwestycyjnych niemal o 990 mln zł na jej terenie uplasowała się na drugiej pozycji w 2011 r. Zawdzięczała to przede wszystkim inwestycjom takich firm, jak: SCA Hygiene Products, Flex Films Europa oraz 3M. Trzecią pozycję zajęła – pierwsza rok wcześniej – Łódzka SSE, gdzie wzrost nakładów inwestycyjnych osiągnął poziom 848,3 mln zł, w dużej mierze dzięki wcześniej wspomnianym inwestycjom Gillette Poland International, Procter and Gamble Operations Polska oraz Ceramiki Paradyż [*Informacja o realizacji ustawy...* 2012, s. 12].

4. Polskie specjalne strefy ekonomiczne jako instrument absorpcji bezpośrednich inwestycji zagranicznych w latach 2005-2011

W latach 2005-2011 napływ do Polski sumy kapitału z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) wyniósł 84 588 mln EUR. Kwoty tworzące poszczególne składowe BIZ w określonych latach zostały zaprezentowane w tabeli 2.

Tabela 2. Napływ do Polski bezpośrednich inwestycji zagranicznych w latach 2005-2011 (w mln EUR)

Rok	Wniesienie udziałów	Reinwestowane zyski	Pozostały kapitał (głównie kredyty)	Ogółem
2005	3 587	2 715	1 958	8 260
2006	5 748	4 510	5 318	15 576
2007	5 613	6 782	4 847	17 242
2008	6 698	-713	4 143	10 128
2009	3 799	3 582	1 962	9 343
2010	3 147	5 620	1 706	10 473
2011	1 665	4 839	7 062	13 567
Razem	30 257	27 335	26 996	84 588

Źródło: opracowanie własne na podstawie cyklicznych materiałów NBP z lat 2005-2011: <http://www.nbp.pl>.

Dane ukazują nierównomierne tempo napływu BIZ. Na przykład w roku 2011 wartość tego napływu wzrosła o 3094 mln EUR, tj. o 30%. Ponadto odnotowano duże różnice między poszczególnymi składnikami BIZ. Saldo wniesionych udziałów w 2011 r. było niemal dwukrotnie mniejsze niż w roku 2010. Także mniejsze

były zyski reinwestowane przez inwestorów bezpośrednich. W analogicznym okresie wzrósł natomiast napływ pozostałego kapitału, na który składają się głównie kredyty.

Również w przypadku SSE napływ nowych inwestycji na ich teren nie był równomierny. Potwierdzają to wcześniej przytoczone dane zawarte w tabeli 1. Jednak dane te dotyczą nakładów inwestycyjnych poniesionych w obszarze SSE łącznie: zarówno przez kapitał zagraniczny, jak i polski. Znając proporcje między tymi kapitałami z lat 2004-2011, można wyliczyć kwoty nakładów inwestycyjnych poniesionych w strefach, sfinansowanych jedynie kapitałem obcym. Zostało to zaprezentowane w tabeli 3.

Tabela 3. Wielkość inwestycji w obszarze polskich SSE (w mln) zrealizowanych przez kapitał zagraniczny w latach 2005-2011

Rok	Nakłady inwestycyjne ogółem – narastająco, stan na koniec roku	Odsetek inwestycji zagranicznych	Inwestycje zagraniczne – narastająco, stan na koniec roku	Przyrost inwestycji zagranicznych w SSE
2004	19 927,2	79,0	15 742,49	b. d.
2005	25 707,0	79,0	20 308,53	4 566,04
2006	35 430,4	80,0	28 344,24	8 035,71
2007	46 085,3	81,19	37 416,58	9 072,34
2008	56 705,7	82,35	46 697,31	9 280,73
2009	66 589,7	82,78	55 122,95	8 425,64
2010	73 221,6	82,67	60 532,30	5 409,35
2011	79 670,1	82,2	65 488,82	4 956,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki, zawartych w *Informacjach o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych z lat 2004-2011*.

W analizowanym okresie rekordowy okazał się rok 2008, kiedy do specjalnych stref ekonomicznych napłynął kapitał zagraniczny w wysokości prawie 9,3 mld zł. Inwestycje o niewiele mniejszej wartości kapitał ten zrealizował rok wcześniej – w 2007 r. (9,07 mld zł). Rok 2009 cechował się niższym napływem kapitału zagranicznego w postaci inwestycji do SSE w porównaniu z dwoma wcześniejszymi latami – osiągnęły one poziom 8,4 mld zł. Dwa kolejne lata, tj. 2010 i 2011, to wyraźne obniżenie zainteresowania kapitału zagranicznego lokowaniem inwestycji w obszarach polskich SSE. Napływ tego kapitału osiągnął poziom odpowiednio: 5,4 i 4,9 mld zł.

Zjawisko zmniejszania atrakcyjności inwestowania w strefach ekonomicznych uwidacznia się jeszcze bardziej po zestawieniu wielkości nakładów inwestycyjnych zrealizowanych przez kapitał obcy w ich obszarach z całością BIZ, które napłynęły

do Polski w analogicznych okresach. Dokonano tego w tabeli 4, wyrażając w euro wielkość inwestycji zrealizowanych w SSE przez kapitał zagraniczny, których wartość wcześniej przedstawiano w złotych.

Tabela 4. Stosunek inwestycji zrealizowanych w obszarze SSE przez kapitał zagraniczny do całości BIZ w Polsce w latach 2005-2011

Rok	Przyrost inwestycji zagranicznych w SSE (w mln zł)	Kurs euro stan na 31.12	Przyrost inwestycji zagranicznych w SSE (w mln euro)	Napływ BIZ ogółem	Stosunek 4:5 (%)
1	2	3	4	5	6
2005	4566,04	3,8598	1182,97	8260	14,32
2006	8035,71	3,8312	2097,44	15 576	13,46
2007	9072,34	3,5820	2532,76	17 242	14,69
2008	9280,73	4,1724	2224,32	10 128	21,96
2009	8425,64	4,1082	2050,93	9343	21,95
2010	5409,35	3,9603	1365,89	10 473	13,04
2011	4956,52	4,4168	1122,20	13 567	8,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki zawartych w *Informacjach o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych* z lat 2004-2011 oraz cyklicznych materiałów NBP z lat 2005-2011, <http://www.nbp.pl>.

W latach 2005-2007 SSE absorbowwały od 13,5 do 14,7% całości bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które napływały do Polski w tym okresie. Dwa kolejne lata to wzrost skali tej absorpcji do niemal 22%. Rok 2010 cechował się jednak obniżeniem poziomu wchłaniania kapitału zagranicznego przez strefy do 13% z ogółu BIZ, a w 2011 r. relacja zrealizowanych inwestycji na terenie SSE przez kapitał obcy do wszystkich bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które napłynęły do Polski, uległa obniżeniu do nienotowanego wcześniej poziomu 8,3%.

5. Podsumowanie

O malejącym zainteresowaniu kapitału zagranicznego inwestowaniem w obszarze polskich SSE decyduje kilka czynników. Wydaje się, że najważniejszym z nich było zbyt długo obowiązujące w swoim pierwotnym brzmieniu ograniczenie w czasie funkcjonowania stref, tj. do końca roku 2017 (firma, która późno rozpoczęła działalność w strefie, miała prawo obawiać się, że może nie wykorzystać w całości przysługujących jej zwolnień z podatku CIT lub PIT). Sytuacji w obszarze budowania poczucia stabilności przepisów nie poprawiało także stopniowe, zamiast jednorazowego, wydłużanie funkcjonowania programu stref, najpierw do końca roku 2020, następnie zaś do końca 2026 r. Kolejny czynnik to obowiązek poniesienia określo-

nych nakładów oraz prowadzenia działalności przez 3 lub 5 lat, co – jak wykazał kryzys z roku 2008 – jest trudne do spełnienia dla wielu firm. Okazał się on bowiem szczególnie dotkliwy dla firm z branży motoryzacyjnej, która dominuje w polskich SSE (wśród 15 największych inwestorów aż 9 reprezentuje branżę motoryzacyjną). Należy sądzić, że wyhamował on napływ do stref producentów pojazdów, którzy wcześniej właśnie obszary SSE wybierali sobie jako miejsce prowadzenia działalności. Ponadto w początkowym okresie funkcjonowania programu stref spółki zarządzające strefami, jako nieliczne podmioty, były w stanie szybko wychodzić naprzeciw zapotrzebowaniu inwestorów na uzbrojony teren pod planowaną inwestycję. Z biegiem czasu ulegało to zmianie. Szczególnie po akcesji liczne gminy rozpoczęły, przy wykorzystaniu środków europejskich, budowę infrastruktury pod przyszłego inwestora i obejmowanie ich terenu statusem strefy nie było już takie istotne. Dopełnieniem powyższego jest najczęściej wyższa cena nabywanych nieruchomości w obszarze SSE i konieczność ponoszenia przez inwestora strefowego przez cały okres posiadania przez niego zezwolenia opłaty strefowej na pokrycie kosztów administracyjnych spółki zarządzającej SSE.

Literatura

- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2006*, Ministerstwo Gospodarki, maj 2007.
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2007*, Ministerstwo Gospodarki, maj 2008.
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2008*, Ministerstwo Gospodarki, maj 2009.
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2010*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, maj 2011.
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2011*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, maj 2012.
- Kryńska E. (red.), *Polskie specjalne strefy ekonomiczne: zamierzenia i efekty*, Uniwersytet Warszawski, Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2000.
- Siudak P., Wątopek B., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce w latach 1995-2009*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Legnica 2011.
- Specjalne strefy ekonomiczne stan na dzień 31 grudnia 2004 r.*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, marzec 2005.
- Specjalne strefy ekonomiczne na koniec 2005 r.*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, 2006.

THE ROLE OF SPECIAL ECONOMIC ZONES IN ATTRACTING DIRECT FOREIGN INVESTMENTS TO POLAND

Summary: By the end of 2011, the areas holding the status of special economic zones had encompassed nearly 350 towns and villages. Such high popularity of the zones in Poland was tantamount to the abandoning of their original purpose. They have been transformed from the main tool supporting regional development to an important instrument of investment support. Since the very beginning of their operations, special economic zones have had a significant share in absorbing investments carried out by foreign capital in Poland. The aim of the article is thus to present the changing role of special economic zones in attracting direct foreign investments to Poland within the years 2005-2011.

Keywords: special economic zone, direct foreign investments.